

Emprenedors

Ferran Mascarell

Protegir les llibreries

Qui estima els llibres sol estimar les llibreries. És el meu cas. Em produeix un enorme plaer triar aquell moment precís en què decideixo entrar a la meua llibreria habitual. Mai a correuita. És un moment escollit, específic, ni gaire freqüent, ni massa esporàdic. La mesura justa. Una altra cosa és entrar en una llibreria inusual, imprevista, descoberta de cop. Habitual o no una llibreria és sempre un món per gaudir.

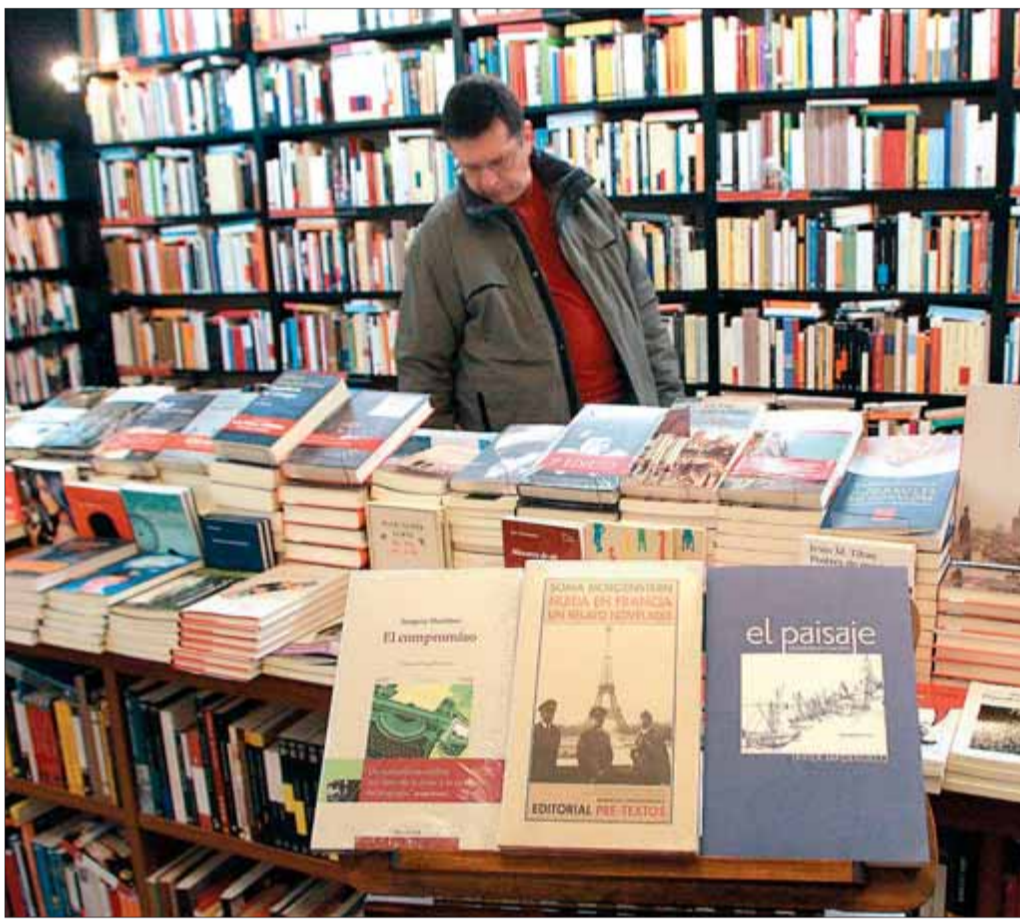
M'agraden les prestatgeries i les taules de la llibreria plenes dels llibres de fons i dels acabats de sortir. Taules sempre iguals, sempre renovades. De fet com la vida.

Una llibreria és un lloc de matisos, d'olors i de sensualitats; una llibreria és un lloc de misteri. Mai saps del tot què o qui acabaràs trobant-t'hi, què acabaràs emportant-te, què t'acompanyarà a casa. És un lloc de trobades insospitades. Sovint l'atzar determina les adquisicions. De vegades és la força d'un títol, altres cops és un autor, també un tema. En ocasions sedueix una solapa ben escrita; de tant en tant és una insospitada intuïció o la textura del paper.

Una llibreria és també un lloc d'atzars. És, encara més, un lloc d'identitats. Tothom que surt d'una llibreria ha pres alguna opció sobre la seva identitat personal. La lectura n'és un conformador bàsic. És un lloc de poder: el de la saviesa i la cultura. Una llibreria és, sumant-ho tot, un lloc bàsic de cultura.

La meua llibreria de referència és La Central del carrer Mallorca de Barcelona. Entrar-hi, creuar unes paraules amb la Marta o l'Antonio, posar-se a mirar llibres, sentir-se en un espai propi, públic, amical és una de les millors activitats culturals que es poden materialitzar. Hi ha molta professionalitat darrere de la funcionalitat de l'espai, de l'ordre dels llibres i de la complicitat dels que hi treballen.

Confesso que algunes vegades li sóc infidel. Poques vegades. Però costa no ser-ho. A Catalunya hi ha moltes altres magnífiques llibreries. Estan disseminades per tota la geografia de pobles, viles i ciutats del país. Cadascuna sol ser un centre cultural de referència imprescindible. Quan em desplaço a qualsevol indret de Catalunya tinc el costum de preguntar per la llibreria de refe-

Les llibreries de referència són béns culturals els quals cal protegir. JORDI SOTERAS

rència. Així he conegut la Gralla de Granollers, la Perucho de l'Hospitalet, la 22 de Girona, la Robafaves de Mataró, La Mulassa de Vilanova i la Geltrú, la Tralla de Vic; i també la Documenta, la Laie, la Pròleg, l'Altair, la Catalònia i la Negra i Criminal de Barcelona. N'hi ha moltes més. Lamento no poder esmentar-les totes. Els llibreters són emprenedors culturals de primera línia, discrets i ignorats, però essencials en la trama cultural d'un país.

Una de les ambivalències que més em desagraden de la cultura actual és la que planteja una mena de cisma entre la llibreria i els nous sistemes electrònics de distribució de llibres. No penso que una cosa hagi de desplaçar l'altra. En tot cas, depèn de les nostres opcions. Al meu entendre, menystenir les llibreries com si fossin relíquies del passat és un tòpic que cal desterrar. També és va pensar això mateix, de manera ben errònia, per cert, de les biblioteques

Certament, cal canviar hàbits. Molts més ciutadans les haurien de considerar prou interessants per entrar-hi de tant en tant. La majoria dels pares i mares haurien de tenir el costum de portar-hi els fills, camí de casa, al sortir de l'escola o aprofitant qualsevol estona.

Els llibreters són emprenedors culturals de primera línia, essencials

Les autoritats locals les haurien de mimar amb una delicadesa especial.

Les llibreries per a molts ajuntaments i algunes administracions públiques tenen l'estigma de ser iniciatives privades. "En la jungla de la societat dominada per la lògica econòmica s'han d'espavilar. Si no se'n surten han de tancar. Ja ho han fet moltes en els darrers vint anys. No passa res. Vivim en una societat de mercat i així són les coses", diuen els més liberals, defensors del lliure mercat.

Crec –com Galbraith– que vivim en un sistema econòmic articulat sobre moltes mentides i llocs comuns. Penso que el nostre sistema de valors ha caducat. Crec que les llibreries són, conjuntament amb les biblioteques, béns culturals de primera necessitat. Haurien de ser declarades béns locals d'interès

local –i si cal nacional– i garantir-ne així la seva pervivència en les ciutats i pobles de Catalunya. En qualsevol cas, seria desitjable una política específica destinada a donar oportunitats a les llibreries que vulguin continuar sent centres culturals de proximitat i de saviesa. Al cap i a la fi, l'única característica de la vida estrictament humana és el desig de saber. Ara està de moda parlar de proximitat i d'excel·lència. Altres vegades he dit que tots dos conceptes tenen molt sovint una aplicació més retòrica que no pas pràctica. Creure-hi de veritat vol dir, també, creure en les llibreries.

S'hauria de començar, doncs, per reconèixer el rol de proximitat real i la feina de notable excel·lència que fan moltes de les llibreries del nostre país. Ens permeten, ni més ni menys, que creuar-nos amb els atzars de les lectures. Ens permeten crear els nostres relats de vida, les nostres identitats, les nostres raons, els nostres coneixements i els nostres valors. És a dir: ens ajuden a construir la nostra cultura. Les llibreries ens possibiliten densificar el nostre capital cultural individual, i en conseqüència també enfortir el capital cultural col·lectiu. No les deixem a banda. Són expressió de saviesa i de futur.

Parlem-ne

Joan Solà

Plepa

Tinc motius per creure que molts lectors, com jo, no han sentit mai aquesta paraula, que vol dir, segons el *DIEC-2* (que ho arrossega del Fabra, que ho devia xuclar del Labèrnia de 1892), "Persona o cosa carregosa, amoïnosa". Cap d'aquests tres diccionaris no en dona exemples d'ús, la gran assignatura encara mig pendent de la nostra lexicografia. És claríssim l'exemple de Joan Oliver (*Circumstàncies*, 1968): "l'avi tolit, la sogra malaltissa –quina plepa! No fa ni deixa fer". Però el meu interès el va suscitar el fet de trobar el mot usat espontàniament per Fabra dues vegades l'any 1893, en uns articles demolidors contra els mètodes de francès que corrien aleshores pels instituts d'ensenyament mitjà: "Que tot contribueixi a augmentar el fàstic, i que arribi aviat el dia de treure'ns de sobre tanta plepa!", "Quan acabaran tants abusos? Els professors [...] no gosen piular; els directores de col·legi no volen indisposar-se amb l'Institut [...], i és lluny, molt lluny, el dia que ens veurem lliures de tanta plepa". I tot seguit, casualment, en vaig veure una variant valenciana, *pepla*: "Aquelles dones!, quines peples!..., sobretot la germana, quina persona més enrevessada i amb més mala voluntat!..." (*Al cor, la quimere-ta*, d'Encarna Sant-Celoni, València: Tabarca 2002). I, remenant remenant, el gran *DCVB* en dona una altra forma ben semblant, *clepa*, de Mallorca: "No vull anar amb ell perquè és un clepa" (o "una clepa"), exemplifica.

Les dues variants *plepa* i *pepla* es troben tant en català com en castellà, són d'origen incert i els repertoris lexicogràfics les documenten només a partir del segle XIX (*plepa*) o ja del XX (*pepla*, en castellà). Les primeres dates concretes són 1851 per a totes dues llengües (*plepa*, al diccionari valencià d'Escrig) i 1867 per al castellà (*plepa*, Labèrnia). *Clepa* no ens consta fins a 1950 (*DCVB*).

Però hi ha més coses. En totes dues llengües algun diccionari diu que *plepa* és masculí o femení: *un plepa* o *una plepa*. No ho veig clar: la paraula és femenina, però aplicada predicativament a un home podem dir "ets un o una plepa". I en català *plepa* (o *pepla*) pot tenir la *e* oberta o tancada. La forma *pepla* no la documenta en català cap diccionari en cap moment, ni els excel·lents de Reig (que hem comentat aquí més d'una vegada) ni l'extraordinàriament precís i ric *Diccionari històric del valencià col·loquial* de Joaquim Martí Mestre (2006). Tampoc el *Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana* de l'IEC (que tampoc no té *clepa*). Però Reig, alcoïà, m'assegura que és viva per la seva comarca, i Sant-Celoni és de la Safor, comarca pròxima a l'Alcoïà. Reig em precisa més el significat i l'ús del mot (*pepla*): fa referència a defectes morals, no físics, i només s'aplica a persones; no arriba a significar "mala persona" però se li acostia; es diu, doncs, com a equivalent de *¡quin element!*, *¡quin maldecap d'home* o *de dona!* Voldria que tot això fos per a vostè, lector, una distracció agradable, no pas una plepa.